

сучасної англійської мови // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Вип. 17. – Житомир, 2004. – С. 66 – 70. *Лелеко В.Д.* Пространство повседневности в европейской культуре [Текст] / В.Д. Лелеко; Санкт-Петербургский гос. ун-т культуры и искусств. – СПб., 2002. – 320 с. *Лукашевич Е.В.* Теория значения слова: эволюционно-прогностический аспект [Текст] : автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра филос. наук: (10.02.19) / Елена Васильевна Лукашевич. – М., 2003. – 46, [1] с. *Львов М. Р.* Словарь антонимов русского языка. Св. 3000 антоним. Пар [Текст] / Львов М. Р.; [под ред. Л. А. Новикова]. – 8-е изд., стереотип. – М.: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2006. – 592 с. *Новий тлумачний словник української мови.* 200 000 слів: У 3-х томах / Уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. – Київ: вид. Аконіт, 2007. – Т.1. – 926 с. – Т.2. – 926 с. – Т.3. – 862 с. *Обыденное* метаязыковое сознание и наивная лингвистика: Межвузовский сборник научных статей [Текст] / Отв. ред. А.Н. Ростова. – Кемерово – Барнаул: Изд-во Алтайского университета, 2008. – 480 с. *Приходько А. М.* Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики [Текст] / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с. *Словарь русского языка:* В 4-х т. [Текст] / РАН, Ин-т лингвистич. исследований; Под ред. **А. П. Евгеньевой.** – 4-е изд., стер. – М.: Рус. яз.; Полиграфресурсы, 1999. – Т. 1. А–Й. – 702 с.; Т. 2. К–О. – 736 с.; Т. 3. П–Р. – 750 с.; Т. IV. С–Я. – 797 с. *Таубе А. М.* Русско-английский словарь: Около 34 000 слов. Изд. 4-е, исправленное и дополненное. [Текст] / А.М. Таубе, А.В. Литвинова, А.Д. Миллер; [под ред. Р. С. Даглиша, магистра гуманитарных наук Кембриджского университета]. – М., «Русский язык», 1975. – 832 с. **Шафаревич И.Р.** *Сочинения* в трех томах [Текст] / **И.Р. Шафаревич.** – **Т. 2.** – **М.: Феникс, 1994.** – 512 с. *Языковое сознание: теоретические и прикладные аспекты* : сб. ст. [Текст] / под общ. ред. Н.В. Уфимцевой; Ин-т языкознания РАН. – М.; Барнаул : Алт. ун-т, 2004. – 343 с. *Collins English Dictionary,* 6 Rev. Ed. edition. – L. – N.Y. etc.: Collins, 2003. – 1888 p. *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary,* 11th edition. – L. – N.Y. etc., Merriam-Webster, Inc., 2003. – 1664 p.

СТУЛІНА Є.В., СУСЛОВА М.О.

(Запорізький нац. ун-т)

СЛОВОТВОРЧІ МОДЕЛІ ЯК ЗАСІБ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ISLAM В ІСПАНСЬКІЙ ТА ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ

We made an attempt to describe some characteristics of the concept ISLAM studying the new word-formative patterns of its notional substrate. The analysis of the evolution of the concept's content is done by a construction and research of the derivative field of the basic lexeme.

Key words: *concept, conceptualization, categorization, derivative.*

Низка публікацій останніх років свідчить про зростаючу зацікавленість дослідників у вивченні проблеми концептуальної інтеграції (Кубрякова О.С., Нікітін М.В., Жаботинська С.А.). Похідне слово та його композиційна семантика виступає наглядним прикладом такої інтеграції. Аналіз побудови дериваційного поля ключового слова-репрезентанту дозволяє виявити когнітивні ознаки концепту, що вивчається [Попова, Стернин 2007, с. 182].

Пошук кореляцій між ментальними та мовними структурами надає нового імпульсу когнітивним дослідженням у галузі вивчення семантики одиниць номінації та змісту концепту, що вербалізується.

Отже, *об'єктом* нашого дослідження є нові похідні слова зі словотворчою основою *islam* в іспанській та французькій мовах. *Предметом* дослідження виступають нові одиниці номінації як репрезентанти нових смислових елементів понятійного субстрату концепту ISLAM, які доповнюють його основний зміст. Лексичні новоутворення виступають як такі, що свідчать про динамічність процесів концептуалізації та категоризації, що, в свою чергу, підтверджує положення про еволюцію концепту.

Мета дослідження полягає в аналізі еволюції змісту понятійної складової концепту ISLAM через побудову та вивчення дериваційного поля базової лексеми-репрезентанта, як головного мовного елемента у репрезентації знань.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних *завдань*: 1) відібрати за допомогою суцільної вибірки зі словників та текстів мас-медіа новоутворення на базі лексеми *islam* та побудувати дериваційне поле з подальшим визначенням продуктивності словотворчих елементів у двох мовах; 2) визначити змістові компоненти розвитку концепту ISLAM через аналіз суфіксально-префіксальних новоутворень у двох мовах, виходячи з положення про те, що у процесі взаємодії людини з навколишнім середовищем його концептуальна система розвивається, і це забезпечує, в свою чергу, появу нової структури знань в концептуальній системі людини на основі вже існуючих концептів й концептуальних структур [Бабина 2009, с. 667].

Матеріалом для дослідження стали лексичні одиниці знайдені в сучасній іспано- та франкомовній пресі (електронні видання таких газет як El País, El Mundo, Le Figaro, Nouvel Observateur), а також в лексикографічних джерелах іспанської та французької мов (Diccionario de la Real Academia Española, Diccionario Clave, Larousse 2009: Dictionnaire de français).

В результаті дослідження мовного матеріалу ми з'ясували, що понятійний компонент концепту ISLAM модифікується, поширюючи свій зміст. Це було виявлено шляхом дериваційного аналізу лексичних одиниць, утворених від основи *islam* шляхом суфіксації, префіксації і словоскладання.

Попередній аналіз зазначеної проблеми дозволяє нам висунути гіпотезу про змістовний розвиток концепту ISLAM як результат когнітивних процесів, що відбуваються під впливом постійної взаємодії людини з соціальним середовищем. У даній роботі концептуальну деривацію ми розуміємо як подальший розвиток та об'єднання концептів, що складають концептуальну систему людини і, що були вже іменовані. Спрямованість на розвиток та об'єднання спонукає до появи нових мовних одиниць та мовних значень. Дія концептуальної деривації забезпечує об'єднання змісту концепту зі значенням словотворчого елемента, що є базою семантики похідного слова. Таким чином, аналізуючи новоутворення як результати когнітивної деривації, ми виказуємо припущення про існування аналогів словотворчих моделей у системі репрезентації знань. Це припущення базується на існування у всякій мові словотворчих моделей, що повторюються.

Вивчення похідних слів з когнітивних позицій передбачає встановлення когнітивних моделей як основи концептуальної деривації та виявлення змісту нових похідних слів, що з'являються за такими моделями. Аналіз нових похідних слів з основою *islam* дозволив виявити певні когнітивні моделі, що знаходяться в основі семантики похідних слів даного типу.

Семантична своєрідність основи *islam* полягає у тому, що вона може слугувати базою для іменування таких периферійних концептів: *релігія*, *культура*, *філософія* тощо. Поєднуючись з суфіксально-префіксальною базою тієї чи іншої мови, похідні слова дозволяють здійснювати нову категоризацію досвіду, групуючи в єдиній мовній структурі базовий семантичний елемент (*релігія*, *культура*, *філософія*) та словотворчий елемент. Таке поєднання є результатом наступних когнітивних моделей: виділення ознаки в об'єктах навколишнього середовища, яка виникає через їх зв'язок з ісламом (*nación islámica*, *régimen islámico*, *grupo islamista*, *monde islamique*, *communauté islamique*, *nation islamique*, *république islamique*, *intégristes islamistes*, *combattants islamistes*, тощо); виділення діяча, який безпосередньо впроваджує філософсько-релігійні принципи, здійснює захист та сприяє їх розповсюдженню (*islamista / islamiste*), виділення процесу поширення філософських та релігійно-культурних засад ісламу (*islamizar la modernidad*, *islamiser la France*, *islamiser la très laïque Turquie* тощо).

Найбільш продуктивними у новоутвореннях з основою *islam* у двох мовах є такі суфікси *-ico / -ique*; *-ista / -iste*; *-izar / -iser*; *-ización / -isation*. За допомогою суфіксів були утворені наступні слова в іспанській та французькій мовах *islámico / islamique*, *islamista / islamiste*, *islamizar / islamiser*, *islamización / islamisation*.

Слова *islámico / islamique* в іспанській та французькій мовах характеризують предмети, об'єкти, феномени, які відносяться до ісламу. Прикметник *islámico* в іспанській мові може сполучуватися зі словами *religión islámica*, *culto islámico*, *credo islámico*, які дозволяють виділити в понятійному субстраті концепту компонент **релігія мусульман**. Словосполучення у французькій мові *règle islamique*, *morale islamique* вказують на те, що іслам впроваджує свої принципи та норми поведінки людей по відношенню до суспільства та інших людей. Словосполучення в іспанській мові *pensamiento islámico*, дозволяє нам виділити в структурі понятійної складової концепту такий когнітивний прошарок, як **ісламська філософія**, що є методологічним підґрунтям існування ісламу на неісламських територіях. Синтагми *nación islámica*, *Comunidad Islámica* в іспанській мові та *monde islamique*, *communauté islamique*, *nation islamique* у французькій мові актуалізують компонент концепту **сукупність народів**, що сповідують іслам і позначають спільноту, яка склалася і заснована на підґрунті, спільних релігійних поглядів та вірувань. Чимало сполучень в іспанській мові таких, як *barrio islámico*, *espacio islámico*, *país islámico*, *ciudad islámica*, *provincia islámica*, *territorio islámico* та *république islamique*, *état islamique* у французькій мові вказують на те, що існує деякий земельний простір, зайнятий країною, державою, населеним пунктом, районом на які розповсюджується вплив ісламу. Сукупність надбань власне ісламського

світу виявляється в таких словосполученнях, як *cultura islámica, arte islámico, museo islámico, calendario islámico* в іспанській мові та *musée des Arts islamiques, mode islamique, Art Islamique* у французькій мові, які загалом розширюють компонент **культура** досліджуваного нами концепту. Зі словосполучень *régimen islámico, sistema islámico* в іспанській мові та *régime islamique, pouvoir islamique, gouvernement islamique* у французькій мові випливає, що іслам розповсюджується не тільки на суспільне, а й на державне життя, адже існують державний устрій, образ правління, власне ісламська форма організації державних установ. В обох мовах є вживаними словосполучення, на кшталт *radicalismo islámico, integrismo islámico, extremismo islámico, fanatismo islámico, / mouvement politique islamique, intégrisme islamique*, які вказують на існування суспільно-політичних течій та рухів в ісламі для яких властива надзвичайна ступінь відданості цій релігійній доктрині в поєднанні з нетерпимістю до інших релігійних вчень чи поглядів. Формуються об'єднання всередині цих течій: *grupo extremista islámico, grupo radical islámico / groupe islamique radical, groupes fondamentalistes islamiques*. Існування такого словосполучення як *terrorismo islámico / terrorisme islamique* дозволяє говорити про наявність суспільно небезпечної діяльності, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства з метою досягнення злочинних цілей. Така діяльність представляє собою тактику насильницьких розправ з опонентами, спрямована на захист ісламського світу проти політичного та культурного впливу не мусульман, особливо Західного світу. Таким чином виокремлюється ще одна когнітивна ознака концепту, що вивчається – **небезпека ісламу**.

За допомогою суфіксації були утворені слова *islamista / islamiste* в іспанській та французькій мовах. В іспанській мові слово *islamista* вживається на позначення того, що має відношення до мусульманського інтегризму, або є його представником. Як відомо, інтегристи виступають за збереження цілісності (інтегральності) віри, догми, релігійних традицій і намагаються їх захистити від лібералів, демократів, модерністів.

Виступаючи прикметником слово *islamista* в іспанській мові може сполучуватися з такими *terrorista, militante*, а у французькій мові зі словом *islamiste* формуються такі словосполучення *militants islamistes, intégristes islamistes, combattants islamistes*. Це свідчить про те, що існують члени озброєних чи воєнізованих формувань, бійці, що ведуть боротьбу за іслам. Іноді ця боротьба приймає жорстоку радикальну форму і перетворюється на тероризм, який здійснюється цими вояками (*terrorista islamista*). Отже, маємо ще одну когнітивну ознаку – **боротьба за іслам**.

На позначення ісламських рухів та течій вживаються не тільки прикметники *islámico / islamique*, але й *islamista / islamiste: fanatismo islamista, radicalismo islamista, movimiento islamiste, mouvement islamiste / mouvance islamiste, courant islamiste, extrémisme islamiste*. Взагалі варто зазначити, що в багатьох випадках *islamista / islamiste* є синонімами для *islámico / islamique (terrorismo islámico – terrorismo islámico / terrorisme islamiste – terrorisme islamique; grupo islamista – grupo islámico / groupe islamiste radical – groupe islamique radical)*, проте слова *islámico / islamique* в обох мовах сполучуються

не тільки з поняттями мілітаристського характеру, тоді як *islamista / islamiste* вживається з феноменами, які несуть войовниче навантаження.

Когнітивний прошарок радикальна політична ідеологія значно розширюється за рахунок таких словосполучень у французькій мові, як *radicalisation islamiste, menace islamiste, attentats islamistes*. Вони вказують на небезпечність радикального ісламу, на загрозу, що спричинюють його представники, здійснюючи замаху і додають деякі смислові уточнення до змісту понятійної складової концепту.

Крім цього, зазначимо, що слова *islamista / islamiste* в обох мовах вживаються не тільки як прикметники, а і як іменники. Виступаючи іменником ця лексема вживається в словосполученнях, в яких вказується на етнічну приналежність представників ісламського інтегризму (*islamista somalí, islamista nigeriano* в іспанській мові та *islamistes azerbaïdjanaï, islamistes pakistanaï, islamistes allemands, islamistes somaliens* у французькій мові), на приналежність до організації (*islamistes du Hamas*).

В іспанській та французькій мові від слова *islam* походить дієслово *islamizar / islamiser*, що утворено за допомогою суфікса *-ar /-er*. Навернути в іслам можна суспільство, сучасність (*islamizar la modernidad / islamiser la modernité, islamizar aún más la sociedad / islamiser la société*), країну (*islamiser la France, islamiser la très laïque Turquie*) частину світу (*islamiser l'ouest*), або і взагалі все (*tout islamiser*). В таких словосполученнях виявляється така ознака, як розширення, розповсюдження ісламу за своїми межами (маються на увазі країни Сходу, які були ісламськими споконвіків). Ця експансія проявляється не стільки в завоюванні якогось територіального простору, наприклад країни або регіону, скільки в розповсюдженні та впровадженні релігії, традицій, поглядів на цій території. Можливість ісламізувати сучасність, суспільство або взагалі усе може здатися перебільшеним, проте існування подібних думок в іспанському та французькому суспільстві свідчить про глибоке проникнення та постійне розширення впливу ісламу на їх життя. Так, виокремлюємо когнітивну ознаку в понятійному компоненті – **експансія ісламу**, яка в свою чергу може бути соціальною, географічною та хронологічною.

Від дієслів *islamizar / islamiser* в іспанській та французькій мовах були утворені відповідні іменники *islamización / islamisation*. Ці лексичні одиниці вживаються на позначення процесу посиленого впливу ісламу в різних сферах державної політики (*islamización del Estado*) та суспільного життя (*islamización de la educación y la sociedad, islamización de las escolares*), процесу збільшення кількості людей, що сповідують цю релігію. Понятійний компонент концепту розширюється за рахунок ще однієї когнітивної ознаки – **поєднання держави та релігії** через залучення більшої кількості людей до віросповідання ісламу. Не менш цікавою є характеристика цього процесу. Ісламізація країни чи суспільства описується як сувора, швидка і як, та, що постійно посилюється (*progresiva islamización del país, islamización estricta de la sociedad / islamisation croissante, islamisation rampante, islamisation rapide de la Somalie*). Ісламізація несе ризик та небезпеку (*riesgo de islamización, peligro de islamización*). Засилля ісламу спостерігається в країнах Європи (*islamisation progressive de l'Europe*,

islamisation de l'Allemagne, islamisation des Pays-Bas et de l'Europe, une islamisation des esprits en France, une islamisation de l'Alsace) та в інших країнах світу (*indispensable islamisation du Pakistan, islamisation de l'Indonésie, islamisation rapide de la Somalie*). Виокремимо ще одну когнітивну ознаку в змісті концепту – **реакція на інтенсивне розповсюдження ісламу**. Загалом, експансія ісламу викликає негативну реакцію і провокує бажання зупинити цей процес ісламізації (*stop à l'islamisation de l'Europe, arrêter l'islamisation des Pays-Bas*).

Префіксальним способом утворюються деякі слова, де твірною основою є інші деривати. Мова йдеться про такі лексеми в іспанській мові як *panislamismo* (твірна основа – *islamismo*, яка в свою чергу утворилась шляхом суфіксації від основи *islam*), *anteislámico*, *antiislámico*, *proislámico* (в трьох словах твірна основа *islámico* + префікси *ante-*, *anti-*, *pro-*). У французькій мові – це слова *panislamisme* (твірна основа – *islamisme*, яка в свою чергу утворилась шляхом суфіксації від основи *islam*), *antéislamique* (твірна основа *islamique* + префікс *anté*), *anti-islamiste*, *non-islamiste* (в обох словах твірна основа *islamiste* + префікси *anti-* та *non-*), *anti-islamisation* (твірна основа *islamisation* + префікс *anti*).

В обох мовах слова *panislamismo* / *panislamisme* утворені за рахунок префіксу грецького походження *pan-*, словотвірне значення якого «загальний, всезагальний». В суспільно-політичній лексиці цей префікс стосується етнонаціональних понять (паніспанізм, панамериканізм, панславізм) і з усіх релігій світу лише іслам удостоївся цього префікса. Панісламізм представляє собою релігійно-політичну ідеологію, в основі якої лежить уявлення про єдність мусульман з усього світу, встановлення їх політичної, релігійної та культурної незалежності. Різниця в сприйнятті цього феномену іспанським та французьким етносами, виявляється в тому, що в іспанській мові на першому місці виступає об'єднання мусульман з метою отримання незалежності та влади по відношенню до інших націй, а у французькій лінгвокультурі панісламізм сприймається як отримання влади (релігійної та політичної) для об'єднання ісламських народів. В іспанській мові з іменником *panislamismo* формуються словосполучення, на кшталт, *imponer su panislamismo, el panislamismo de Bin Laden*. Отже панісламізм сприймається як негативне явище, адже його нав'язують, крім того поряд з назвою цієї течії було вжите ім'я ісламського терориста Усами Бен Ладена. Зазначимо, що слова *panislamismo* / *panislamisme* в іспанській та французькій мовах не є дуже частотними, адже ми знайшли обмежену кількість прикладів їх вживання в іспано- та франкомовній пресі (*au nom d'un panislamisme*). Проте усунування даних понять в обох лінгвокультурах дає нам право виділити ще одну когнітивну ознаку в змісті концепту – **об'єднання народів, що сповідують іслам**.

Деривати *panislámico* / *panislamique* були утворені від основи *panislamismo* / *panislamisme*. Ці прикметники вживаються в словосполученнях для позначення організацій та об'єднань, які є прибічниками ідеології панісламізму (*organisation panislamique Isesco, coalition panislamique*), державних утворень (*califato panislámico, creación de un Estado panislámico en el mundo*), вчень, на

яких ґрунтується ця ідеологічна течія та її представників (*teoría panislámica de Jamaledin Al-Afghani*), ідей, які трансформувалися із національних в панісламські (*reorientación panislámica de unos objetivos inicialmente nacionales*). Отже, за рахунок цих лексичних одиниць відбувається розширення змісту тих ознак, що ми вже виділили – державний устрій, філософія, соціально-політичні рухи в ісламі.

Слова *anteislámico* / *antéislamique* в іспанській та французькій мовах утворені шляхом додавання до твірної основи *-islámico* / *-islamique* префікса *ante* зі словотвірним значенням передуванням. Наявність таких слів в обох мовах відсилає до того факту, що іслам з'явився пізніше, ніж інші основні релігії – християнство та іудаїзм. Таким чином існує або існувало те, що з'явилося до появи ісламу, наприклад звичай (*cette pratique antéislamique*), поезія (*poésie antéislamique*) тощо. В іспанській та французькій мовах є синоніми до цих лексем, що утворені за допомогою префіксу *pre-* також зі значенням передування. До речі слова з цим префіксом є більш вживаними, ніж з *ante-*. До появи ісламу існували пам'ятники (*destrucción de monumentos preislámicos*), поезія (*poésie préislamique*), релігійні спільноти (*cette secte préislamique*). Наявність такого словосполучення, як *los Budas preislámicos* свідчить про те, що пам'ятки буддизму існували раніше, до появи ісламу. Доісламський період має свої надбання (*héritage de la période préislamique*). Виділяємо наступну когнітивну ознаку концерту, що вивчається – **явища, які існували до ісламу**.

В іспанській та французькій мовах є деривати *antiislámico* / *anti-islamiste*, утворені за допомогою префіксу *anti-* зі словотвірним значенням протиставлення. Таким чином в обох лінгвокультурах вказується на існування явищ, які можна описати як ті, що виступають проти ісламу, які йому протиставляються. Як правило протиставляється східне, ісламське – західній культурі. Антиісламською може буде якась дія, крок (*paso antiislámico*) або програма (*programme ouvertement anti-islamiste et pro-occidental*). Ця діяльність здійснюється угрупованнями, партіями, блоками (*groupes anti-islamistes, parti anti-islamiste, bloc anti-islamiste*). У французькій мові є ще один дериват *non-islamiste*, який має значення заперечення чогось ісламського і вказує на те, що не належить, не відноситься до ісламу, або йому протиставляється (*opposition non islamiste*). Як антонім до наведених вище дериватів, в іспанській мові виступає слово *proislámico*, утворене за допомогою префіксу *pro-*, що вказує як раз на прибічника ісламу чи того, що прилучається до ісламу. Тут маємо дві когнітивні ознаки – протидія ісламу та підтримка ісламу.

Шляхом словоскладання були утворені наступні лексичні одиниці в іспанській мові – *islamólogo, islamofobia, islamofilia*, у французькій – *arabo-islamique, islamologie, islamologue, islamophobie, islamophilie*.

Розпочнемо з тих слів, які зафіксовані лексикографічними джерелами в обох мовах – *islamólogo / islamologue, islamologie, arabo-islamique*. В іспанській мові ісламологом називають людину, яка спеціалізується на питаннях пов'язаних з ісламом, тоді як у французькій мові є відсилка до ісламології. В лексичних одиницях твірними основами є слова «*islam*» та «*logo*». Отже, в обох

лінгвокультурах існує поняття про науку, яка досліджує іслам та різні питання, пов'язані з ним. Лексеми *islamólogo / islamologue* формують словосполучення зі словами, що називають вчених, які досліджують іслам, як представників якогось етносу: *islamólogo francés, islamólogo suizo, islamólogo argelino / islamologue algérien*. Слово *islamologie* у французькій мові вживається переважно у словосполученнях, які вказують на тих, хто займається цією наукою: *professeur d'islamologie, chef de file de l'islamologie française*. Отже, виділяється наступна когнітивна ознака – наука про іслам.

У французькій мові є слово *arabo-islamique*, яке вказує на існування зв'язку між арабським світом та ісламом, адже майже вся арабська спільнота сповідує цю релігію. Проте зазначимо, що арабське та ісламське не повинні ототожнюватися, адже існують араби-християни і ті, хто сповідує іслам не обов'язково належать до арабського етносу. Арабсько-ісламським може бути світ, культура (*monde arabo-islamique, hégémonie de la culture arabo-islamique*), установи (*banque arabo-islamique en Suisse, école arabo-islamique authentique*). Так розширюється когнітивна ознака – **сукупність народів, що сповідують іслам**.

Цікавим на нашу думку є поява в обох мовах таких неологізмів, як *islamofobia / islamophobie* та *islamofilia / islamophilie*, які поки що не зафіксовані лексикографічними джерелами, але активно вживаються в сучасній іспано- та франкомовній пресі. Слова *islamofobia / islamophobie* в основі мають два слова – *islam* та *fobia/phobie*. З грецького *phobia* перекладається як *страх*, отже *islamofobia / islamophobie* – це вороже відношення до всього ісламського, до представників цієї релігії як до чужого та небезпечного для представників іншої нації, іншого народу. На противагу ісламофобії виступає поняття ісламофільії – *islamofilia / islamophilie*. З грецького *phileo* перекладається як *люблю*. Отже, *islamofilia / islamophilie* – це любов, схильність до ісламу. Ворожість до ісламу засуджується (*condamner l'islamophobie*), сприймається як хвороба (*malade d'islamophobie*), з нею необхідно боротися (*lutte contre l'islamophobie*) шляхом прийняття відповідних законів (*loi contre l'islamophobie, voter des lois contre l'islamophobie, législation contre l'islamophobie*), вона може бути скритою (*islamophobie latente*), вона постійно росте і тим викликає занепокоєння (*tendance profonde à l'islamophobie, montée de l'islamophobie en France, préoccupation face à une islamophobie grandissante en Suisse*), її поширюють (*nourrir l'islamophobie, fomentent la islamofobia*). Ці слова розширюють вже виділений нами прошарок в змісті концепту – **реакція на інтенсивне розповсюдження ісламу**.

Висновки. Відібравши з лексикографічних джерел, іспаномовної і франкомовної преси новоутворення з основою *islam* ми змогли констатувати багатий словотвірний потенціал лексеми-репрезентанту концепту ISLAM. Розлога словотвірна панорама свідчить про актуальність цього концепту для іспанської та французької лінгвокультур. Аналіз похідних слів дозволив нам підтвердити існування таких когнітивних моделей, які являють собою змістові компоненти розвитку концепту ISLAM: 1) наявність в об'єктах навколишнього середовища ознаки, що виникає через їх зв'язок з ісламом; 2) наявність діячів,

які впроваджують філософсько-релігійні принципи ісламу, здійснюють їх захист та сприяють їх розповсюдженню; 3) наявність процесів стрімкого поширення філософських та релігійно-культурних засад ісламу; 4) необхідність вивчати іслам; 5) наявність значного впливу ісламу на політичну, суспільну, релігійну сфери життя; 6) небезпечна діяльність, яку здійснюють деякі представники ісламу; 7) сприйняття розповсюдження ісламу на території Європи як негативне. Отже, на основі вже існуючого концепту ISLAM в іспанській та французькій лінгвокультурах в концептуальній системі цих двох мовних колективів з'явилася нова структура знань, яка весь час розвивається і розширюється. Концепт є досить складно структурованим, тому що кожен з його компонентів несе відбиток специфічного уявлення іспанського та французького етносів про поняття ісламу, а також таке розуміння цього явища є результатом системи зв'язків з іншими концептами в концептосфері обох лінгвокультур (філософія, релігія, боротьба, безпека тощо.)

Наступним етапом нашого дослідження буде аналіз інших лексико-семантичних засобів об'єктивації концепту ISLAM в іспанській та французькій мовах (зокрема лексичних запозичень), що дасть змогу виявити додаткові когнітивні ознаки в структурі концепту.

Література

Бабина Л.В. Ономазиологический и когнитивный подходы к изучению производных слов // Изменяющая Россия и славянский мир: новое в концептуальных исследованиях. Серия "Концептуальные исследования". Вып. 11. – Севастополь: Тов "Рібест", 2009. – С.665 – 671. *Попова З.Д., Стернин И.А.* Когнитивная лингвистика. – М.: Восток-Запад, 2007. – 320 с.

ТУРСЬКИЙ В.О.

(Криворізький тех. ун-т)

ZUR FRAGE DER VERGLEICHUNG DER POLYSEMA IN DER DEUTSCHEN UND UKRAINISCHEN SPRACHEN

In the article some main structure particularities of lexical meaning of polysemantic words are made evident in the contrastive linguistics aspect. The determination of comparative units, aspects, parameters at different levels of linguistic analysis has become the main points of the research. The sememe has been chosen as a unit for comparison. The form and contents of a word have played a significant role in the research. The course of the research is determined by composition and hierarchy of a multi-meaning word. The parameters represent substantial features of lexical systems. The features of correlations in meaning structures are shown by examples of polysemantic verbs in German and Ukrainian. The research gives prospects to next comparative research into fixed and individual-linguistic variants of words' usage.

Key words: Seme, Sememe, semantic structure, polysemy.